

Innst. 241 S

(2012–2013)

Innstilling til Stortinget fra finanskomiteen

Dokument 8:33 S (2012–2013)

Innstilling fra finanskomiteen om representantfor- slag fra stortingsrepresentantene Erna Sol- berg, Jan Tore Sanner, Elisabeth Aspaker og Gunnar Gundersen om opprettelse av en produk- tivitetskommisjon

Til Stortinget

Sammendrag

I dokumentet fremmes følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen opprette en produktivitetskommisjon som skal finne årsakene til at produktivitetsutviklingen har vært svak, og gi regjeringen råd om hvordan produktiviteten kan økes. Kommisjonen bør også vurdere hvordan bruken av oljepenger i større grad kan bidra til å styrke produktivitetsutviklingen og dermed legge et bedre grunnlag for økt velferd. Ved utarbeidelse av mandat bes regjeringen se til mandatet for den danske produktivitetskommisjonen.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslaget.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Gunvor Eldegard, Gerd Janne Kristoffersen, Marianne Marthinsen, Nina Mjøberg, Torfinn Opheim, Knut Storberget og Dag Ole Teigen, fra Fremskrittspartiet, Ida Marie Holen, fung. leder Ketil Solvik-Olsen, Kenneth Svendsen og Christian Tybring-Gjedde, fra Høyre, Gunnar Gundersen,

Arve Kambe og Jan Tore Sanner, fra Sosialistisk Venstreparti, Geir-Ketil Hansen, fra Senterpartiet, Magnhild Meltveit Kleppa, fra Kristelig Folkeparti, Hans Olav Syversen, og fra Venstre, Borghild Tenden, viser til finansministerens brev av 27. februar 2013, som er vedlagt denne innstillingen.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre, viser til det fremsatte dokumentfor-
slaget om opprettelse av en produktivitetskommi-
sjon, og vil bemerke at norsk økonomi og norsk vel-
ferd er helt avhengig av en fortsatt god produktivitet
i Norge. Vår viktigste ressurs for fremtiden er det
arbeid mennesker i Norge leverer. Til tross for at
veksten i produktiviteten falt noe etter 2006, både i
Norge og blant de fleste av våre handelspartnere, pro-
duseres det fortsatt godt i Norge. Nye tall viser at pro-
duktivitetsveksten tok seg godt opp i 2012. Vårt vel-
ferdssamfunn med mindre forskjeller mellom inn-
byggerne enn i de fleste andre land, skaper et godt
grunnlag for vekst. Det sikkerhetsnett som ligger i
våre velferdsordninger skaper trygghet og en god
basis for produktivt arbeid. Ifølge OECD er Norge
helt i verdenstoppen både i verdiskaping, målt i BNP
per innbygger, og i små inntektsforskjeller mellom
folk, målt ved Gini-koeffisient.

Den høye produktiviteten vi over tid har hatt i
Norge og den økonomiske veksten dette har medført,
har bidratt til et høyt inntektsnivå. Flertallet vil
særlig påpeke at selv når vi holder oljevirkosheten
utenfor har veksten vært høy. Vi har så langt brukt
både produksjonsmidler og arbeidskraft effektivt og
fått gode priser for våre produkter. Flertallet viser
for øvrig til Finansministerens brev datert 27. februar
2013 om det fremlagte forslaget og den beskrivelse

som der gis av produktivitetutviklingen og den økonomiske situasjonen for Norge, og tiltrer de synspunkter som fremkommer der.

Flertallet mener det er svært viktig fortsatt å ha stor oppmerksomhet om vår produktivitetsevne og vårt kostnadsnivå. For flere næringer er dette en voksende bekymring. I årene som kommer vil det være av vital betydning fortsatt å føre en politikk som trygger arbeidsplassene, bygger opp under produktiviteten og stimulerer til økonomisk vekst. Den økonomiske situasjonen globalt og hos våre handelspartnere spiller en viktig rolle for vår egen økonomi. Når veksten i produktiviteten gikk noe ned etter 2006, kan dette i stor grad tilskrives konjunkturelle forhold. Finanskrisen har bidratt til usikkerhet og varsomhet i investeringer, og produksjonen for flere land har sunket mer enn sysselsettingen. Det er grunn til å tro at denne usikkerheten nå har avtatt noe og at den veksten vi ser i produktiviteten i 2012 må tilskrives dette. Regjeringen har lyktes med sin politikk for høy sysselsetting, god produktivitet og god økonomisk vekst. Siden 2005 er det skapt mer enn 330 000 arbeidsplasser i Norge. Mer enn to tredjedeler har kommet utenfor offentlig sektor. I 2012 ble det etablert mer enn 25 000 nye aksjeselskap. Det viser at det fortsatt er attraktivt å etablere virksomhet i Norge.

Flertallet er derfor av den oppfatning av at regjeringens politikk for å sikre et aktivt og trygt arbeidsmarked, et godt pensjonssystem og investeringer i et godt utdannelsessystem fra barnehager til høyere utdanning er svært viktige virkemidler for å sikre fremtidens produktivitet. Den store satsingen som er iverksatt på investeringer i veg og bane, er særdeles viktig for næringslivets konkurransekraft. Den innsats som er gjort for å forsterke forskning og utvikling må fortsette. Endelig mener flertallet de forenklingstiltak overfor næringslivet som regjeringen har iverksatt, er svært viktige.

Flertallet mener dessuten at norsk produktivitet fortsatt er avhengig av en stabil økonomisk utvikling gjennom den forutsigbarhet som ligger i handlingsregelen og en forsiktig innfasing av oljeinntekter.

Flertallet er av den oppfatning at man ikke løser de utfordringer man har med henblikk på produktivitetveksten ved å opprette en kommisjon nå. Det handler mer om å fortsette iverksettelsen av politiske tiltak som bidrar til forsterket produktivitet, og som pågår hele tiden. Det vil dessuten bli rik anledning til diskusjon om fremtidige virkemidler blant annet i forbindelse med regjeringens fremlagte Perspektivmelding hvor fremtidige utfordringer og valgmuligheter for norsk økonomi beskrives. Hva angår kostnadsnivået knyttet til norske lønninger er det inntektspolitiske samarbeidet og frontfagsmodellen

svært viktig. Det nedsatte utvalget som skal se på lønnsdannelsen i Norge (Holden III-utvalget) vil også kunne gi viktige innspill og forslag for å sikre god produktivitetutvikling.

Flertallet går på denne bakgrunn ikke inn for å opprette en kommisjon slik forslagsstillerne foreslår nå og tilrår at forslaget ikke vedtas.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til det fremsatte representantforslaget og understreker at arbeidskraftens produktivitet er avgjørende for at vi kan opprettholde et godt velferdssamfunn. Videre peker disse medlemmer på at grunnlaget for økt velferd i form av økt lønn, økt fritid, økt overskudd og økt skatteinngang er kontinuerlig bedring av produktiviteten.

Disse medlemmer viser til at produktivitetveksten i perioden 2000–2005 var høy, og høyere enn hos Norges handelspartnere. I perioden 2006–2011 har den årlige produktivitetveksten ligget under 0,5 pst., og betydelig lavere enn hos våre handelspartnere.

Sentralbanksjefes trakk i sin årstale 14. februar frem kostnadsveksten for norske lønninger. Lønnskostnader per produsert enhet har i Norge økt med 42,3 pst. fra 3. kvartal 2005 til 3. kvartal 2012. I samme perioden har lønnskostnader per produsert enhet, målt i felles valuta, vokst med 7,2 pst. i Tyskland, 16,7 pst. i Sverige, 8,7 pst. i Spania og 0,7 pst. i Irland. Sentralbanksjefen advarer om at «Ved et økonomisk tilbakeslag her hjemme kan vårt høye kostnadsnivå bli en hemsko i kampen om anbud og markedsandeler.»

Høy vekst i lønnskostnader og lav produktivitetvekst henger ikke sammen over tid. Disse medlemmer mener at vi må sørge for at produktiviteten tar seg opp.

NHO la høsten 2012 frem Næringslivets økonomibarometer. Der fremgikk det at investeringene i fastlands-Norge er de laveste på over 40 år. Disse medlemmer mener at dette er en alarmerende utvikling. Tallene vitner ikke bare om at vi er blitt svært avhengige av oljeutvinning og en fortsatt høy oljepris, men også at det er svake utsikter for eksportbedrifter utenfor olje og gass.

Norsk Industri pekte i sin Konjunkturrapport 2013 på at kronekursen nå er på sitt aller sterkeste siden 1985, målt ved importveid kursindeks (I-44). Disse medlemmer peker på at dette er alvorlig for eksportbedriftene.

Sentralbanksjefen trakk i sin årstale også frem at «målt per innbygger skaper vi ikke mer verdier i dag enn vi gjorde for fem år siden». Mens veksten i BNP per innbygger har vært stabil siden 1994, fikk den en knekk i finanskrisen, og har ennå ikke tatt seg opp

igjen. Sentralbanksjefen peker på at det skyldes at vi ikke er blitt mer produktive. Disse medlemmer mener at dette er god grunn i seg selv til å se på hva som har gjort at produktivitetens utviklingen har vært svak og å se på hva som kan gjøres for å styrke produktiviteten.

Disse medlemmer vil på denne bakgrunn fremme følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen opprette en produktivitetskommisjon som skal finne årsakene til at produktivitetens utviklingen har vært svak, og gi regjeringen råd om hvordan produktiviteten kan økes. Kommisjonen bør også vurdere hvordan bruken av oljepenger i større grad kan bidra til å styrke produktivitetens utviklingen og dermed legge et bedre grunnlag for økt velferd. Ved utarbeidelse av mandat bes regjeringen se til mandatet for den danske produktivitetskommisjonen.»

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til St.meld. nr. 29 (2000–2001) Retningslinjer for den økonomiske politikken, samt Stortingets behandling i Innst. S. nr. 229 (2000–2001). Der mente et stort flertall «at en økning i bruken av petroleumsinntekter bør rettes inn mot tiltak som kan øke produktiviteten, og dermed vekstevnen, i resten av økonomien.» Regjeringen Bondevik II brukte i stor grad pengene i tråd med enigheten fra 2001. Regjeringen Stoltenberg II har gradvis beveget seg bort fra enigheten om at oljepengene skal brukes på kunnskap, infrastruktur og vekstskapende skattelettelser. Disse medlemmer mener at det er grunn til å se på hvordan bruken av oljepenger igjen kan styres inn mot å styrke pro-

duktivitetens utviklingen og dermed legge et bedre grunnlag for økt velferd.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen opprette en produktivitetskommisjon som skal finne årsakene til at produktivitetens utviklingen har vært svak, og gi regjeringen råd om hvordan produktiviteten kan økes. Kommisjonen bør også vurdere hvordan bruken av oljepenger i større grad kan bidra til å styrke produktivitetens utviklingen og dermed legge et bedre grunnlag for økt velferd. Ved utarbeidelse av mandat bes regjeringen se til mandatet for den danske produktivitetskommisjonen.

Komiteens tilråding

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre, har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rår Stortinget til å gjøre slikt

v e d t a k :

Dokument 8:33 S (2012–2013) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Erna Solberg, Jan Tore Sanner, Elisabeth Aspaker og Gunnar Gundersen om opprettelse av en produktivitetskommisjon – vedtas ikke.

Oslo, i finanskomiteen, den 13. mars 2013

Ketil Solvik-Olsen

fung. leder

Knut Storberget

ordfører

Vedlegg

Brev fra Finansdepartementet v/statsråden til finanskomiteen, datert 27. februar 2013

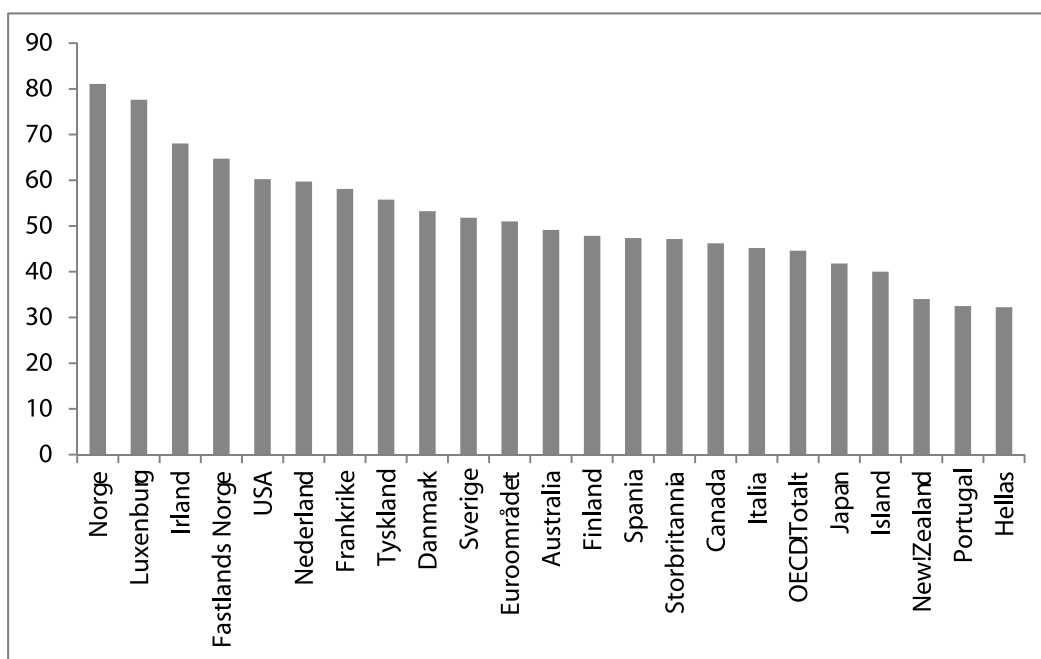
Dokument 8:33 (2012-2013) Representantforslag om opprettelse av en produktivitetskomisjon

Det vises til brev av 8. februar i år med ovenfor nevnte dokument. I Dokument 8:33 (2012-2013) foreslås det å opprette en produktivitetskomisjon i Norge, slik bl.a. Danmark har gjort.

Vår velferd i framtiden er helt avhengig av en fortsatt produktiv økonomi. Representantene bak forslaget viser til at veksten i produktiviteten falt noe tilbake i årene etter 2006. Det er riktig både for Norge og handelspartnerne. Jeg mener imidlertid at utviklingen bør ses på i et litt lengre tidsperspektiv.

Norge er blant de land i verden som har høyest inntekt per innbygger. Det høye inntektsnivået er et resultat av mange tiår med god økonomisk vekst. Det skyldes først og fremst høy produktivitet. BNP per utførte timeverk er høyt i Norge, også dersom man holder oljevirkosomheten utenfor, jf. figur 1. Ser vi på de siste 20 årene, har veksten i produktiviteten i norsk fastlandsøkonomi vært på linje med veksten i Sverige og USA, og klart bedre enn i Danmark og de store kontinentale EU-landene, Australia og New Zealand. I tillegg til at vi bruker arbeidskraft og produksjonsmidler effektivt, har vi de siste årene også vært heldige og oppnådd gode priser på viktige produkter.

Figur 1: BNP per utførte timeverk i 2011. Målt i USD, kjøpekraftsjustert, løpende priser

Kilde: OECD, Statistisk sentralbyrå og Finansdepartementet.

Veksten i produktiviteten varierer over tid og mellom næringer. På 1990-tallet og begynnelsen av 2000-tallet hadde Norge uvanlig sterk produktivitetsvekst, bl.a. som følge av strukturendringer og teknologisk framgang. Framvekst og bruk av informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT) skjøt fart på 1980-tallet og økte videre utover på 1990-tallet. Samtidig ble nye selskapsstrukturer med større konsern og kjeder etablert, bl.a. innenfor varehandel.

I årene etter 2006 gikk veksten i produktiviteten ned, både i norsk økonomi og blant de fleste av våre handelspartnere, jf. figur 2. Dette skyldtes hovedsak-

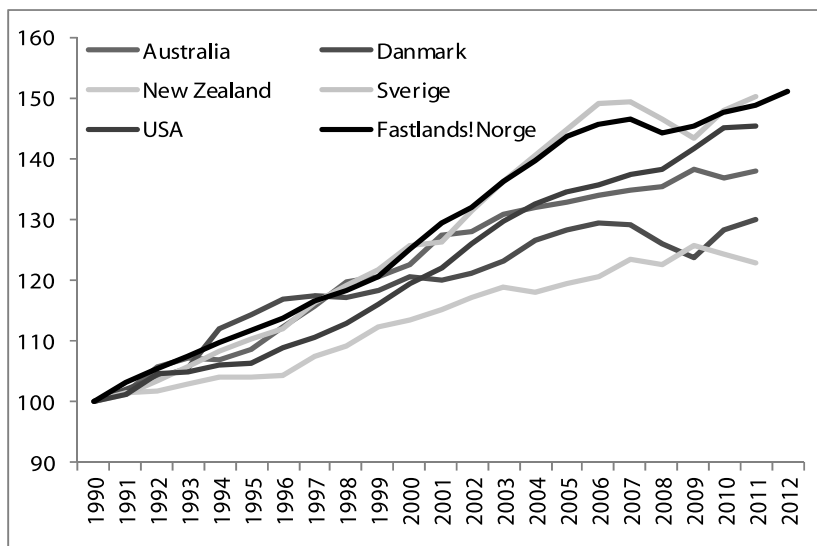
lig konjunkturelle forhold. Ved tilbakeslag, som under finanskrisen, faller ofte produksjonen mer enn sysselsettingen fordi mange bedrifter velger å holde på ansatte og kompetanse i påvente av bedre tider. Dermed faller veksten i produktiviteten.

Lavere kapitalbeholdning per timeverk kan også ha bidratt til å trekke ned veksten i produktiviteten i norsk økonomi de senere årene. Siden 2004 har veksten i dette forholdstallet vært lavere enn i tidligere år. Det må dels ses i sammenheng med at økt tilgang på arbeidskraft fra nye EU-land trolig har bidratt til å gjøre arbeidskraft relativt billigere. Siden 2004 har

arbeidsinnvandrere stått bak om lag to-tredeler av oppgangen i sysselsettingen i Norge. Videre har fastlandsbedriftene vært varsomme med nye investerin-

ger etter finanskrisen, som følge av den usikre økonomiske situasjonen internasjonalt.

Figur 2: Bruttoprodukt per utførte timeverk. Faste priser. Indeksert. 1990=100

Kilde: OECD og Statistisk sentralbyrå.

Etter hvert som aktiviteten i norsk økonomi har tiltatt etter finanskrisen, har også veksten i produktiviteten tatt seg opp igjen. I 2012 var veksten i pro-

duktiviteten i fastlandsøkonomien på 1,6 pst. Dette er på linje med gjennomsnittet i perioden 2001- 2011, jf. tabell 1.

Tabell 1. Vekst i bruttoprodukt per utførte timeverk. Gjennomsnitt, årlig volumendring.

	2006-2011	2001-2005	2001-2011	1991-2011	1981-2011
Fastlands-Norge	0,6	2,8	1,6	1,9	1,9
USA	1,3	2,4	1,8	1,8	1,7
Storbritannia	0,9	2,3	1,5	2,1	2,0
Tyskland	1,0	1,4	1,2	1,6	1,8
Sverige	0,6	2,9	1,6	2,0	1,7
Danmark	0,2	1,2	0,7	1,3	1,6
Australia	0,6	1,6	1,1	1,5	1,5
New Zealand	0,5	1,0	0,7	1,0	1,4

Kilde: OECD og Statistisk sentralbyrå.

I Dokument 8:33 er det vist til at både Danmark, New Zealand og Australia har opprettet produktivitetsskommisjoner. Mens kommisjonen i Australia ble satt ned allerede i 1998, er kommisjonene i de to øvrige landene av nyere dato. Alle disse landene har til felles at veksten i produktiviteten over mange år har vært lavere enn veksten i produktiviteten i vår egen fastlandsøkonomi, jf. figur 2 og tabell 1. Utviklingen har vært særlig svak i Danmark i kjølvannet av finanskrisen.

Det er viktig å bidra til at produktiviteten i norsk økonomi er høy. Regjeringen jobber kontinuerlig

med å utvikle arbeidskraften, slik at vi også i fremtiden har en omstillingsdyktig, velkvalifisert og produktiv arbeidsstyrke:

- Regjeringen prioriterer investeringer i den framtidige arbeidskraften, fra barnehage via grunnskole og videregående skole til høyskoler og universitet. De siste internasjonale undersøkelsene om elevenes kunnskaper viser at vi får resultater av satsingen i grunnskolen.
- Forskning og utvikling er et annet viktig felt for å fremme innovasjon og produktivitet. Om man

ser på offentlig finansiert forskning per innbygger, rangerer Norge helt i toppen blant OECD-landene, og klart høyest av de nordiske landene.

- Vi jobber for et godt pensjonssystem, gode regler for uføretrygd og gode inntektssikringsordninger som stimulerer til arbeid, og gir den enkelte tilstrekkelig trygghet.
- Regjeringen fører en aktiv arbeidsmarkedspolitikk, med vekt på tett oppfølging, aktivisering og bruk av arbeidsmarkedstiltak for å lette overgangen til jobb.
- Med betydelige bevilgninger til vei og jernbane over flere år har Regjeringen overoppfylt nasjonal transportplan som nå snart utløper. En ny plan legges fram denne våren.

I Dokument 8:33 (2012-2013) vises det også til utfordringene ved det høye kostnadsnivået i Norge. Flere år med høyere lønnsvekst her hjemme enn ute har, sammen med en sterkere krone, brakt timelønnskostnadene i industrien i Norge opp på et nivå som er over 60 pst. høyere enn tilsvarende kostnader hos våre handelspartnere i EU (målt i felles valuta). I en situasjon med sviktende etterspørsel i eksportmarkedene gjør dette situasjonen krevende for mange tradisjonelle eksportbedrifter. Det høye kostnadsnivået ville bli ytterligere krevende å bære dersom for eksempel oljeprisen skulle falle markert. Dette er utfordringer både myndighetene, partene i arbeidslivet og næringslivet må ta inn over seg.

Vi har begrensede muligheter til å skjerme oss fra forstyrrelser og sjokk som kommer utenfra. Vi må imidlertid innrette oss slik at vi er så motstandsdyktige som mulig. Vårt rammeverk for den økonomiske politikken bidrar til dette:

- Statens pensjonsfond utland og handlingsregelen bidrar til en stabil økonomisk utvikling og til å skjerme kronekursen og konkurranseutsatte virksomheter fra store, og varierende oljeinntekter.

- En flytende valutakurs gjør det lettere å få til nødvendige omstillinger og bedre den kostnadsmessige konkurranseevnen uten å måtte gå veien om høy ledighet, slik vi nå ser flere eksempler på i Sør-Europa.
- Det inntektspolitiske samarbeidet og frontfagsmodellen bidrar til at lønnsveksten over tid kan holdes innenfor rammer konkurranseutsatt sektor kan leve med.
- Solide banker og en velfungerende finansnæring er grunnleggende for både robusthet og vekstevne i økonomien.
- Et effektivt skattesystem med brede grunnlag gir mulighet for lavere satser og er viktig for både vekstevne og en rettferdig fordeling.

En stabil økonomisk utvikling og stabile rammebetingelser er viktig for at bedrifter skal kunne planlegge og investere for fremtiden. Etter hvert som veksten hos våre handelspartnere tar seg opp, vil også markedsforholdene for norsk eksport bedres. Det kan gi grunnlag for at også veksten i produktiviteten kan ta seg videre opp.

Regjeringen har satt ned et offentlig utvalg som skal se på lønnsdannelsen i Norge, det såkalte Holden III-utvalget. Utvalget skal se på lønnsdannelsen i lys av makroøkonomiske utviklingstrekk som kan skape utfordringer framover. Utviklingen i produktiviteten de senere årene, petroleumsvirksomhetens virkning på norsk økonomi og det høye kostnadsnivået i Norge er blant de utfordringene utvalget er gitt i oppgave å se på. Utvalget skal levere sin rapport innen 16. desember i år.

Produktiviteten er høy i Norge. Etter noen år med noe lavere vekst i produktiviteten enn i de foregående årene, ser utviklingen etter 2009 ut til å peke i riktig retning. Jeg mener alt i alt at det ikke bør settes ned en produktivitetskommisjon i Norge nå.

